

מהתורה, כמו דאמרינן במועד קטן י"ח ע"ב: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, מד' — אשה לאיש, היינו שיהיה מכח התורה, ודפח"ת, מעין זה מצינו בזהר תולדות דף קמ"ג ע"ב: בפירוש הסולם אות ק"ג: דברכת יצחק ליעקב אבינו היתה, ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ (בראשית כ"ז כ"ח), ואילו בברכה של עשו נזכר קודם, משמני הארץ, דכתיב "ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך" ומטל השמים מעל" (להלן כ"ז ל"ט), דיעקב, השמים אצלו העיקר, משום כך כתוב מטל השמים תחילה, ואח"כ משמני הארץ, ואצל עשו להיפך.

הנה איתא במדרש שיר השירים רבה (פרשה א' אות ט') ר' סימון בשם ר"ש בן חלפתא: הבליוטוס (חכם) שהיה גדל בביתו של מלך, א"ל המלך: שאל מה אתן לך, אמר הבליוטוס, אם שואל אני כסף וזהב הוא נותן לי, אבנים טובות ומרגליות הוא נותן לי, אמר, הריני שואל בתו של מלך והכל בכלל, כך בגבעון נראה ד' אל שלמה בחלום הלילה, ויאמר אלוקים שאל מה אתן לך, אמר שלמה, אם אשאל כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות, הוא נותן לי, אלא, הרי אני שואל את החכמה והכל בכלל, הה"ד "ונתת לעבדך לב שומע" (מלכים — א' ג' ח'), אמר לו הקב"ה, שלמה חכמה שאלת לך, ולא שאלת עושר ונכסים ונפש אויביך, חייך החכמה והמדע נתון לך, וע"י כן עושר ונכסים אתן לך, והקשה הרה"צ ר' נחמיה אלתר הי"ד (בנו של השפת אמת זצ"ל) מדוע ד' אמר, ששלמה לא שאל עושר ונכסים ונפש אויביו, הלא שלמה שאל חכמה — מפני שהכל בכלל? ותירץ כי מצינו במדרש במדבר רבה פרשה כ"ב אות ו': שלשה מתנות נבראו בעולם, זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם, זכה בחכמה — זכה בכל, זכה בגבורה — זכה בכל, זכה בעושר — זכה בכל, אימתי? בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה, אבל גבורתו ועושרו של בשר ודם אינו כלום, ע"כ, לפי המדרש, היה יכול שלמה לזכות בכל גם ע"י גבורה או ע"י עושר, והוא ביקש לזכות בכל ע"י חכמה, והוא מה שאמר לו ד', שלמה! חכמה שאלת ולא בקשת עושר ונפש אויביך, חייך, החכמה והמדע ועושר נתון לך, כלומר, ששלמה ביקש שיוכה לקבל עושר ונכסים וגבורה, שיגיעו לו מכח החכמה ותורה, אפשר להוסיף על דבריו, דאמרינן בבבא בתרא כ"ה ע"ב: הרוצה להעשיר יצפין (יתפלל לרוח צפון), הרוצה להתחכם ידרים (בתפילתו יחזיר פניו לדרום), אמר ריב"ל: לעולם ידרים, שמתוך שמתחכם מתעשר, שנאמר אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד (משלי ג' ט"ז) ומפרש ר' גרשום בזה"ל: הפסוק בא להשמיענו שהתורה שהיא חכמה יש בה גם עושר וכבוד, עכ"ל. כלומר אפשר להגיע לעושר ע"י שיצפין, מוסיף ריב"ל לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר היינו שהעושר יגיע לו מתוך חכמה ותורה, אז יתקיים בידו כדברי המדרש הנ"ל, אימתי? בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה, אבל גבורתו ועושרו של בשר ודם אינו כלום, וכו'. ומתנות אלו בזמן שאינן באין מן הקב"ה סופן להפסק ממנו, עכ"ל המדרש.

קעט. המארת צריך לסעוד יחד עם האורחים כדי שירגישו טוב ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, אחר תעבורו, כי על כן עברתם על עבדכם, ויאמרו כן תעשה כאשר דברת: (י"ח ה').

מפרש בבינה לעתים: אברהם אמר להם "סעדו לבכם" — כדי שיתחזקו, "אחר תעבורו" שיהיה להם כח להמשיך את דרכם, אולם המלאכים ראו שאברהם בעצמו נראה כחוש וחלש, אמרו לו: אם כן תעשה כאשר דברת — שהוא בעצמו יקיים מה שהוא מיעץ לאחרים ויאכל כדבעי, והוא שאמרו: "כן תעשה", ולא אמרו — כן נעשה, ור' משה חפץ